

จิตอาสาพลังบวก : ชุมชนคุณธรรมกระบวนการในการขับเคลื่อน
ด้วยพลังบรรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งมั่นคงยั่งยืน
ภายใต้สถานการณ์ภาวะวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
Volunteer Positive Energy: Moral Community the Process of Driving with
Power of BORWON A Model for Building Strength, Stability, Wealth,
Sustainability under the Circumstances the Crisis of The Coronavirus Disease
2019 Epidemic

พระครูพิสัยปริยัติกิจ (แก่น อคฺควณฺโณ)
Phakhruphi saipariyattikit (Kan Arkkhawanno)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
สมชาย เบ็ญจวรรณ
Somchai Benjawan
มหาวิทยาลัยสยาม
Siam University
Email: thavorn2505@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 24 ตุลาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 19 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 19 ธันวาคม 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “จิตอาสาพลังบวก: ชุมชนคุณธรรมกระบวนการในการขับเคลื่อนด้วยพลังบรรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งมั่นคงยั่งยืน ภายใต้สถานการณ์ภาวะวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)” เพื่อศึกษา จิตอาสาพลังบวก กระบวนการในการขับเคลื่อนด้วยพลังบรรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งมั่นคงยั่งยืน ภายใต้สถานการณ์ภาวะวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)”และสรุปผลการศึกษาได้สามยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1: ยุทธศาสตร์การสร้างค่านิยมและจิตสำนึกทางคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมให้คนในชุมชนยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางศาสนาที่ตนเคารพนับถือ เช่น “ศาสนาพุทธ ส่งเสริมให้คนในชุมชนรักษาศีล 5” อย่างเป็นระบบ ตามโครงการที่คณะสงฆ์ดำเนินการอยู่แล้ว ยุทธศาสตร์ที่ 2: การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย การจัดประชุม หรือจัดวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้เรื่อง “ความพออยู่ พอกินและพอเพียง” แก่คนในชุมชน จัดศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาหรือวัด ยุทธศาสตร์ที่ 3: นำทุนทางวัฒนธรรมเสริมสร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ แก่ชุมชน คือ กระบวนทัศน์การสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนรักความเป็นไทย รักชาติ จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

โดยการใช้ภาษาไทยอย่างเป็นระบบ อนุรักษ์สืบสานประเพณี วิถีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น
คำสำคัญ: จิตอาสาพลังบวก, ชุมชนคุณธรรม, การขับเคลื่อน พลังบวร,
รูปแบบการสร้างความเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

Abstract

The Study of “Volunteer Positive Energy: Moral Community the Process of Driving with Power of BORWON A Model for Building Strength, Stability, Wealth, Sustainability under the Circumstances the Crisis of The Coronavirus Disease 2019 Epidemic” to study Volunteer Positive Energy Moral Community the Process of Driving with Power of BORWON A Model for Building Strength, Stability, Wealth, Sustainability under the Circumstances the Crisis of The Coronavirus Disease 2019 Epidemic and the results of the study can be summarized in three strategies: first strategy: Strategies for creating values and ethical consciousness Encourage people in the community to adhere to the principles of religious teachings that they respect, such as "Buddhism encourages people in the community to keep the 5 precepts" systematically According to the project that the Sangha has already carried out. Second Strategy: Adopting the philosophy of sufficiency economy to improve quality of life and operational guidelines, consisting of Organizing a meeting or organizing a lecturer to give a lecture on “Sufficiency, Sufficiency and Sufficiency” for people in the community Organize a Sufficiency Economy Learning Center in an educational institution or a temple. Third Strategy: Bringing cultural capital to enhance social value and added economic value to the community is A paradigm of creating awareness among people in the community to love Thainess, love the nation, and be loyal to the monarchy by using the Thai language systematically preserve tradition cultural way and local wisdom

Keywords: Volunteer Positive Energy, Moral Community the Process of Driving,
Power of BORWON, A Model for Building Strength Stability Wealth Sustainability

1. บทนำ

รัฐบาล มุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศสู่วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พุทธศักราช 2561 – 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยนำไปสู่การปฏิบัติและพัฒนา ประเทศให้เจริญก้าวหน้าพร้อมกำหนดแผนปฏิรูปประเทศที่มุ่งเน้นสร้างสังคมและชุมชนที่เข้มแข็งตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ให้เป็นคนดีมีคุณธรรม มีความมั่นคงทางด้านอาชีพ รายได้ รู้จักการออม มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพและคุณธรรม เป็นสังคม น่าอยู่ รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พุทธศักราช 2559– 2564) และเป็นแผนระดับชาติ ด้านการส่งเสริมคุณธรรม โดยการนำพลังประชารัฐและพลังบวร “บ้าน วัด โรงเรียนหรือราชการ” มาสร้างสังคม ไทย ให้เป็นสังคมคุณธรรมที่เจริญอย่าง “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ในทุกๆ ด้านและทุกๆ มิติ มุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายใน เพื่อให้ทุกคน ทุกครอบครัว ทุกชุมชน ทุกองค์กร และทุกหน่วยงานมีคุณธรรมภายใต้หลักคำสอนทางศาสนา

การขับเคลื่อนให้ชุมชนคุณธรรมเกิดความเข้มแข็ง สังคมไทยจะต้องเป็นสังคมคุณธรรมที่ประกอบด้วยคนมีคุณธรรม ครอบครัวมีคุณธรรม หน่วยงานมีคุณธรรม โรงเรียนมีคุณธรรม และชุมชนคุณธรรม สังคมมีคุณธรรม โดยชุมชนคุณธรรมต้องอาศัยข้อปฏิบัติหลักของชุมชนคุณธรรม ที่ประกอบไปด้วยการยึดและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่เก้ามาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง ความพอมีพอกินรู้จักประมาณ และคำนึงถึงความมีเหตุผล โดยยึดหลักทางสายกลาง การดำรงตนตามวิถีวัฒนธรรมไทย มีความเอื้ออาทร มีขนบธรรมเนียมประเพณีดีงาม และมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของคนไทย องค์ประกอบเหล่านี้ถือเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดเป็นพลังบวรที่เข้มแข็ง เป็นพลังบวรที่เป็นพลังหลักของชุมชนคุณธรรมได้อย่างแท้จริง การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวรถือเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในการสร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ เพราะเป็นส่วนที่สามารถนำเอาหลักคุณธรรมจริยธรรมมาเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี ของคนในชุมชนและเกิดความเป็นสันติสุข หลักการสำคัญประการหนึ่งที่สังคมไทยควรยึดเอาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต คือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถสร้างความเข้มแข็งแบบการใช้พลัง “บวร” เป็นกลไกการทำงานที่สำคัญของชุมชน เป็นแนวทางในการทำให้ชุมชนคุณธรรมทั่วประเทศเกิดความเข้มแข็ง พลังบวรเป็นพลังสำคัญที่สุดที่ทำให้สังคมไทยเกิดความเข้มแข็ง เพราะอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในชุมชน ทั้งสามสถาบันของชุมชน คือ “บ้าน วัด โรงเรียน ถือได้ว่าเป็นสามประสานหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน สังคมไทยให้เข้มแข็งบ้านมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมให้คนในครอบครัวเป็นคนดีมีคุณธรรม วัด ศาสนสถาน เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน การดำรงตนตามวิถีวัฒนธรรมไทยมีความเอื้ออาทร มีขนบธรรมเนียมประเพณีดีงามและมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของคนไทย ถือเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดเป็นพลังบวรที่เข้มแข็ง” (พระอริการโสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว), 2564, 69-80) พลังบวรที่เป็นพลังหลักของชุมชนคุณธรรมได้อย่างแท้จริงการสร้าง ความเข้มแข็งของพลัง “บวร” ต้องอาศัยระบบและรูปแบบการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีแนวทางการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีพื้นที่เป้าหมายร่วมกัน คือ “ชุมชน หลักคุณธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวขับเคลื่อนสร้างกลไกให้เกิดเป็นพลังบวร” การนำหลักธรรมทางศาสนามาปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ถือเป็นแนวทางหนึ่งในการขับเคลื่อนเพื่อให้เป็นชุมชนคุณธรรม การนำหลัก “บวร” มาปรับประยุกต์ เพื่อให้เกิดมีประสิทธิภาพได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อย่างแท้จริง เกิดระบบการพัฒนาชุมชนและมีความเข้มแข็ง ภายใต้ระบบคุณธรรมจริยธรรมทางศาสนา ชุมชนมีความดีงามสำหรับคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนรวม รู้รักสามัคคี เสียสละและมีจิตอาสา

2. การแพร่ระบาดของโรคติดต่อและเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

ไวรัสโคโรนาเป็นไวรัสที่วิวัฒนาการมาจากสัตว์และมีหลายสายพันธุ์ ปรกติไม่ก่อโรคในคน แต่เมื่อกลายพันธุ์เป็นสายพันธุ์ใหม่แล้วก็ก่อโรคในมนุษย์ได้ และมักเกิดจากการจัดการที่ผิดธรรมชาติโดยมนุษย์ ในขณะที่มนุษย์ยังไม่รู้จักและไม่มีความรู้ด้านทาน จะเกิดการระบาดของโรคในคน โรคโควิด-19 (COVID-19” ย่อจาก Coronavirus Disease 2019 เป็นโรคติดต่อทางเดินหายใจที่เกิดจากไวรัสโคโรนา มีชื่อทางการว่า SARS-CoV-2 ทำให้เกิดอาการไข้ ไอ และอาจมีปอดอักเสบและพบผู้ป่วยครั้งแรกเมื่อเดือนธันวาคม พุทธศักราช 2562 (คริสต์ศักราช 2019) ที่เมืองอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ภาคกลางของประเทศจีน

และปิดประเทศจนที่สุตจีนสามารถควบคุมได้ในระยะต่อมา จนแทบจะไม่มีผู้ป่วยรายใหม่ แพทย์โรคติดเชื้อ และระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ระบุประวัติศาสตร์โรคระบาดร้ายแรงในรอบ 300 ปีนี้ไว้ว่า

ครั้งที่ 1: กาฬโรค (Plague) พุทธศักราช 2263 (1720) กาฬโรค เป็นโรคระบาดรุนแรงที่ติดต่อกันจากสัตว์สู่คน ในปี 2263 เป็นการระบาดครั้งใหญ่ครั้งสุดท้ายของยุโรป มีคนเสียชีวิตทั้งหมด 100,000 คน ในเมืองมาร์เซย์ ประเทศฝรั่งเศส จริงๆ แล้วกาฬโรคได้เกิดขึ้นในประเทศไทยมาก่อนแล้วตั้งแต่ช่วงเวลาของการสถาปนารุงศรีอยุธยา ผู้ป่วยกาฬโรคจะมีอาการตามชื่อที่ถูกเรียกกันว่า “ความตายสีดำ หรือ Black Death” กล่าวคือ ตามร่างกายของผู้ป่วยจะมีสีดำคล้ำอันเนื่องมาจากเซลล์ผิวหนังที่ตายไป

ครั้งที่ 2: อหิวาตกโรค (Cholera) ในปี พุทธศักราช 2363 (1820) อหิวาตกโรค หรือที่เรียกว่า “โรคห่า” บ้างก็เรียกโรคป่วง บ้างเรียกโรคลงราก ได้ระบาดไปยังประเทศไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 2 ในปี พุทธศักราช 2363 ที่การระบาดจากอินเดีย เข้ามาไทย ผ่านทางปิ่นัง ทำให้มีคนตายจำนวนมาก ถนนหนทางเคลื่อนกลาดเต็มไปด้วยซากศพ ประชาชนอพยพหนีออกจากเมืองด้วยความกลัว การระบาดครั้งนี้มีคนตายในกรุงเทพฯ และหัวเมืองใกล้เคียงประมาณสามหมื่นคน ทั่วโลกประมาณหนึ่งแสนคน มีความรุนแรงและลูกกลามจนคร่าชีวิตผู้คนอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ช่วงปลายรัชกาลที่ 3 อหิวาตกโรคระบาดขึ้นที่กรุงเทพฯ เป็นช่วงเวลาราวหนึ่งเดือน หนังสือพิมพ์ข่าวภาษาอังกฤษได้รายงานว่ามีผู้เสียชีวิตกว่าห้าพันคน จนกระทั่ง พุทธศักราช 2416 ช่วงต้นรัชกาลที่ 5 อหิวาตกโรคได้กลับมาระบาดอีกครั้ง และเวลาเพียงเดือนเศษหนังสือพิมพ์ ข่าวภาษาอังกฤษได้รายงานตัวเลขผู้เสียชีวิตทั้งฝั่งตะวันออกและตะวันตกมากถึง 6,660 คน ว่ากันว่าสถานการณ์นี้ นอกจากเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่วิชาการแพทย์สมัยใหม่ยังไม่ตื่น และความรู้ด้านสุขอนามัยยังไม่แพร่หลาย อีกประการหนึ่งที่เป็นต้นทางของ “อหิวาตกโรค” คือ กฎเกณฑ์ในการสัญจรข้ามประเทศที่ยังหละหลวม จนใครต่อใครสามารถผ่านเข้าออกได้อย่างง่ายดาย ทำให้มีชาวต่างประเทศพาโรคติดต่อเข้ามาโดยไม่รู้ตัว

ครั้งที่ 3: ไข้หวัดใหญ่สเปน (Spanish flu) พุทธศักราช 2461 (1920) ไข้หวัดใหญ่สเปน ระบาดรุนแรงทั่วโลกระหว่างปี 2461-2463 ถือเป็นการระบาดครั้งรุนแรงที่สุดครั้งหนึ่งในหน้าประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ไข้หวัดใหญ่สเปน เกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ H1N1 ได้แพร่ระบาดไปทั่วโลกในช่วงท้ายของสงครามโลกครั้งที่ 1 เพราะทำให้มีผู้ติดเชื้อราว 1 ใน 3 ของประชากรโลกในยุคนั้น ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตไปราว 20-50 ล้านคน ในจำนวนผู้ป่วย 500 ล้านคนที่ติดเชื้อในปี 2461 มีอัตราการเสียชีวิตอยู่ที่ราว 10-20 และมีผู้เสียชีวิตมากถึง 25 ล้านคนเฉพาะในช่วง 25 สัปดาห์แรก

ครั้งที่ 4: ไข้หวัดใหญ่เอเชีย (Asian Flu) พุทธศักราช 2499 – 2501 (1965-1967) ไข้หวัดใหญ่เอเชีย (เป็นการระบาดรุนแรงครั้งใหญ่ของเชื้อไข้หวัดกลุ่มเอ (เอช 2 เอ็น2) มีต้นกำเนิดจากจีนเมื่อปี 2499 และมาหยุดระบาดเมื่อปี 2501 ในระยะเวลา 2 ปีนี้เอง ไข้หวัดใหญ่เอเชียลูกกลามจากกลุ่มชาวจีนในมณฑลกุ้ยโจว ไปยังสิงคโปร์ ฮองกง และสหรัฐ ตัวเลขคาดการณ์จำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคไข้หวัดใหญ่นี้ของแต่ละแหล่งแตกต่างกันออกไป บางแหล่งคาดว่าสูงถึง 4 ล้านคน แต่ WHO ยืนยันตัวเลขผู้เสียชีวิตไว้ที่ราว 2 ล้านคนทั่วโลก ในจำนวนนี้เกือบ 70,000 คนอยู่ในสหรัฐอเมริกา

ครั้งที่ 5: ไข้หวัดใหญ่ฮ่องกง (Hong Kong Flu) พุทธศักราช 2511 (1968) โรคไข้หวัดใหญ่ฮ่องกง ซึ่งเกิดจากเชื้อไข้หวัดสายพันธุ์ เอช 3 เอ็น 2 ถูกพบครั้งแรกในเกาะฮ่องกงเมื่อเดือน ก.ค. 2511 ก่อนลูกกลามไปยังเวียดนามและสิงคโปร์ใน 3 เดือน และขยายวงไปยังอินเดีย ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ยุโรป แอฟริกา อเมริกาใต้ และสหรัฐ เชื้อไข้หวัดนี้ซึ่งกลายพันธุ์จากโรคไข้หวัดใหญ่เอเชียที่ระบาดก่อนหน้าราว 10 ปี เป็นอันตรายต่อสุขภาพมนุษย์น้อยกว่า เมื่อเทียบกับไข้หวัดสเปนและไข้หวัดเอเชีย และแม้จะมีอัตราการ

เสียชีวิตค่อนข้างต่ำเพียง 5% แต่ก็ทำให้ประชากรโลกเสียชีวิตไปกว่า 1 ล้านคน สำหรับในฮ่องกง จุดเริ่มต้นการระบาด มีผู้ป่วยมากถึง 500,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 15 ของประชากรฮ่องกงในเวลานั้น

ครั้งที่ 6: เอชไอวี/เอดส์ ระบาดสูงสุด พุทธศักราช 2548 – 2555 (2005-2012) โรค HIV หรือ AIDS ถูกพบครั้งแรกในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกเมื่อปี พุทธศักราช 2519 โรคเอชไอวี/เอดส์ ได้วิวัฒนาการตัวเองอย่างมากจนระบาดไปทั่วโลก และคร่าชีวิตผู้ป่วยกว่า 36 ล้านคนนับตั้งแต่ปี 2524 ปัจจุบัน มีจำนวนผู้ที่ใช้ชีวิตร่วมกับไวรัสเอชไอวี 31-35 ล้านคนทั่วโลก ส่วนใหญ่ประมาณ 21 ล้านคนอยู่ในแถบซาราซาของแอฟริกา หลังเกิดการตื่นตัวต่อโรคเอดส์มากขึ้น วงการแพทย์ทั่วโลกก็พัฒนาวิธีการในการควบคุมไวรัสเอชไอวี และทำให้หลายคนที่ติดเชื้อนี้สามารถใช้ชีวิตอย่างปกติขึ้น ระหว่างปี 2548-2555 จำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคเอดส์/เอชไอวีทั่วโลก ลดลงจาก 2.2 ล้านคน มาอยู่ที่ 1.6 ล้านคนต่อปี และปัจจุบันโรคนี้อีกยังระบาดอยู่ในโลก และยังไม่มีอาการวิจัยและคิดค้นยาที่จะมารักษาให้หายได้อย่างต่อเนื่องจนปัจจุบัน

ครั้งที่ 7: ไข้หวัดใหญ่ (Influenza) พุทธศักราช 2552 (2009) ไข้หวัดใหญ่ 2009 เป็นเชื้อไข้หวัดใหญ่กลุ่ม เอ (เอช1 เอ็น1) ที่มีรายงานพบเชื้อในคนครั้งแรกเมื่อเดือน เมษายน 2552 เริ่มแพร่ระบาดในเม็กซิโก และสหรัฐ ก่อนจะแพร่ระบาดไปหลายประเทศทั่วโลก เชื้อสายพันธุ์นี้มีองค์ประกอบพันธุกรรมที่เป็นผลรวมจากไข้หวัดใหญ่ในมนุษย์ ไข้หวัดนกที่พบในทวีปอเมริกาเหนือ และไข้หวัดหมูที่พบในทวีปเอเชีย และยุโรป ทำให้ WHO ต้องเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ 2009 เนื่องจากหวัดนี้ดีกว่า เชื้อเอช1 เอ็น1 อาจจะกลายเป็นสายพันธุ์ที่อันตรายยิ่งขึ้น เนื่องด้วยโรคดังกล่าวสามารถติดต่อจากคนสู่คนได้อย่างรวดเร็ว จึงจัดเป็นโรคติดเชื้อที่สำคัญในช่วงเวลานั้น สำนักงานควบคุมและป้องกันโรคของสหรัฐ (ซีดีซี) คาดการณ์ว่า โรคไข้หวัดใหญ่ 2009 คร่าชีวิตประชากรโลกรวมกว่า 280,000 คน แต่จำนวนผู้เสียชีวิตที่ WHO ยืนยันอยู่ที่ไม่ถึง 20,000 คนทั่วโลก

ครั้งที่ 8: ไวรัสโคโรนาหรือ COVID-19 พุทธศักราช 2563 (2020) ไวรัสโคโรนาหรือ COVID-19 เริ่มระบาดเมื่อต้นปี 2563 จากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน และได้แพร่กระจายไปทั่วโลก ข้อมูล ณ วันที่ 6 เมษายน 2563 มีผู้ติดเชื้อทั่วโลก 1,217,717 คน และมีผู้เสียชีวิต 65,831 คน ทำให้เห็นว่า “อัตราการเสียชีวิตจากโรคนี้ไม่สูงนัก คือ อยู่ที่ประมาณร้อยละ 5 จนถึงตอนนี้ยังไม่สามารถพัฒนาวัคซีนเพื่อหยุดการแพร่ระบาดได้ และตัวเลขของผู้ติดเชื้อทั่วโลกยังคงเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งปัจจุบันวิทยาการด้านการแพทย์ สูงขึ้นกว่าสมัยก่อนมากมาย รวมทั้ง COVID จริงๆ แล้วมีความรุนแรงน้อยกว่าบางโรคระบาดที่ผ่านมาในอดีต คือ มีอัตราการเสียชีวิตค่อนข้างต่ำ หลายๆ ประเทศมีมาตรการที่เข้มข้นมาก เพื่อป้องกันและหยุดการแพร่ระบาดของโรคอย่างจริงจัง การให้ความร่วมมือกับภาครัฐ มีความรับผิดชอบต่อตัวเองและต่อสังคม รักษาสุขภาพและสุขอนามัยที่ดีอย่างสม่ำเสมอเพื่อเราจะผ่านวิกฤตินี้ไปด้วยกันได้เร็วขึ้น แต่อย่างไรก็ตามโรคภัยไข้เจ็บเป็นสิ่งไม่แน่นอน เราไม่สามารถรู้ได้เลยว่าเราจะเจ็บป่วยขึ้นมาเมื่อไหร่ การมีประกันสุขภาพไว้ด้วยจะยิ่งช่วยให้เราอุ่นใจมากขึ้นในทุกสถานการณ์ “ตามประกาศขององค์การอนามัยโลก เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พุทธศักราช 2563 (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563: ก) ที่ระบุสถิติเมื่อวันที่ 15 เมษายน พุทธศักราช 2563 ประชากรทั่วโลกมีผู้ติดเชื้อ 1,982,939 คน และเสียชีวิต 126,761 คน โดย 5 ลำดับแรกของประเทศที่มีผู้ติดเชื้อสูงสุด คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา (609,516 คน) เป็นอันดับหนึ่ง ตามด้วยสเปน (174,060 คน) อิตาลี (162,488 คน) เยอรมัน (132,362 คน) และฝรั่งเศส (131,362 คน) และเมื่อพิจารณา 5 ลำดับแรกของประเทศที่มีจำนวนผู้เสียชีวิตมากที่สุด ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา (26,057 คน) อิตาลี (21,067 คน) สเปน (18,255 คน) ฝรั่งเศส (15,750 คน) และสหราชอาณาจักร (12,129 คน) ตามลำดับสำหรับการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 รอบแรกในประเทศไทย พบผู้ป่วยต้องสงสัยรายแรกเมื่อวันที่ 21 มกราคม พุทธศักราช 2563 เป็นนักท่องเที่ยวหญิงชาวจีนอายุ 74 ปี เดินทางมาถึงกรุงเทพมหานคร โดยเที่ยวบินจากนครอู่ฮั่น เมืองหลวง

ของมณฑลหุเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และ ณ วันที่ 8 เมษายน พุทธศักราช 2563 พบอัตราการติดเชื้อในประเทศไทย จำนวน 2,369 คน มีผู้เสียชีวิต 30 คน ผู้ป่วยรายใหม่ 111 คน ในกรุงเทพฯและจังหวัดนนทบุรี 1,250 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 101 คน ภาคเหนือ 86 คน ภาคกลาง 332 คน และภาคใต้ 409 คน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563ก) และจากสถิติเมื่อวันที่ 22 เมษายน พุทธศักราช 2563 ประเทศไทยมีการระบาดและมีจำนวนผู้ติดเชื้อโควิด-19 จำนวน 2,826 คน จำนวนผู้รักษาหาย 2,352 คน คิดเป็นร้อยละ 83.2 ร้อยละของการรักษาหายอยู่ในลำดับที่ 2 ของโลกรอง จากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563: ข)” (ฉันทวรณ คำแสน, 2564, 33-48)

3. จิตอาสาพลังบวก

คุณสมบัติจิตอาสาพลังบวก คือ มิมีตรไมตรีจิตเมตตาพรหมวิหาร การควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ประสานงานได้ดีทั้งต่อบุคคลและหน่วยงาน เป็นคนที่เก็บความลับได้ดีไม่เปิดเผยข้อมูลโดยไม่จำเป็น และการมีทัศนคติเชิงบวก มองโลกในแง่ดีอย่างสม่ำเสมอ “พลังบวก” คือ บ้าน ชุมชน/วัด-ศาสนสถาน/โรงเรียน-ราชการ “บ” เช่น ผู้นำตามธรรมชาติ ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวบ้าน “ว” เช่น เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส บาทหลวง อีหม่าม คอเต็บ บิหลัน “ร” ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. สาธารณสุขตำบล เกษตรตำบล ทักษะที่ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญและเพิ่มเติมได้ด้วยตนเองเป็นนักจิตอาสาพลังบวก คือ “ทักษะในการสื่อสาร ฟัง พูด ทักษะในการสะท้อนความรู้สึก ทักษะในการให้คำปรึกษาพื้นฐานเบื้องต้น และกระบวนการสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อคลายความเครียด กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างนักจิตอาสาพลังบวกแบบพื้นฐาน ในสถานการณ์วิกฤติ COVID-19 สามขั้น ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1: สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันสร้างความคุ้นเคย และความรู้สึกที่ดีต่อกันและไว้วางใจ

ขั้นที่ 2: เคารพความเป็นส่วนตัวเปิดเผยข้อมูลเฉพาะที่จำเป็นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์สูงสุดในการดูแลสุขภาพทั้งกายและใจ

ขั้นที่ 3: กำหนดปัญหาให้ชัดเจนตรงกัน เช่น “สำรวจปัญหาทั้งหมด รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของปัญหา นำประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดทำกิจกรรมสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ ตามบริบทของชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ”

ขั้นที่ 4: รับฟังอย่างตั้งใจหลีกเลี่ยงการแทรกแซงในระหว่างที่เล่าโดยเฉพาะการใช้คำพูดที่ทำให้ผู้เล่าไม่สบายใจ ไม่พอใจโดยใช้แนวทาง 3 คำถาม เช่น “รู้สึกอย่างไรบ้าง คิดอย่างไร และทำไงดี”

ขั้นที่ 5: สร้างความเข้าใจ รับความรู้สึกด้วยความเห็นใจมีความเข้าใจด้วยความอดทนต่อความรู้สึกของเข้าที่อยากจะแสดงออกมาได้โดยตรงมีความอ่อนโยน เห็นอกเห็นใจ ให้ความสำคัญกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 6: ประเมินความรุนแรงของปัญหาอีกครั้งทั้งนี้เพื่อกำหนดแนวทางช่วยเหลือหรือส่งต่อหน่วยงานและองค์กรสาธารณะต่างๆ

จิตอาสาพลังบวก คือ ทูตทางสังคมเป็นส่วนประกอบที่ร้อยเรียงเชื่อมโยงเกี่ยวพันกัน เป็นพลังมีอยู่ในตัวของบุคคลและปัจเจกบุคคลทุกๆ คน ทูตทางสังคมก็เช่นกัน การเป็นจิตอาสา ต้องกระทำด้วยความเต็มใจ และสมัครใจ มีความเสียสละและที่สำคัญ คือ ต้องไม่หวังสิ่งตอบแทน แต่ในทางกลับกัน การไม่หวังสิ่งตอบแทนคือ ตอบแทนในรูปแบบของเงินทอง หรือสิ่งของอื่นๆ แต่สิ่งตอบแทนในมิติทางใจนั้น ผู้ที่เป็นจิตอาสา มีความหวังที่จะได้รับความสุขจากการทำเพื่อผู้อื่น เพื่อสังคม เพื่อประเทศชาติกลับมาเป็นการต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน ในการเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้ที่เป็นจิตอาสาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นส่วนที่จะช่วยกระตุ้นจิตสำนึกในการสร้างประโยชน์ และเกิดแรงบันดาลใจ ที่อยากจะทำ

ทำงานจิตอาสาต่อไปเรื่อยๆ จึงต้องชี้ให้เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ที่เกิดขึ้นว่าสิ่งที่จิตอาสาได้ร่วมกันทำนั้น เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศมากเท่าใดบ้าง แม้เพียงเล็กน้อยแต่ก็เป็นการใช้ให้เห็นถึงคุณค่าและศักยภาพในตนเองของผู้ปฏิบัติและเป็นแรงบันดาลใจที่อยากจะให้มากขึ้นกว่าเดิม รวมถึงอยากจะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถที่มากขึ้น เพื่อมาทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น และเพื่อสังคมได้มากขึ้นส่งผลกับตัวบุคคลอย่างคาดไม่ถึง ถือเป็นกำไรในสิ่งที่คุ้มค่ากว่าสิ่งที่ได้ให้ไป และยังได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นในรูปแบบของเครือข่าย ที่จะต้องอาศัยการเสริมพลังอำนาจในการสร้างความเชื่อมั่นในจิตสำนึกเดียวกัน เป้าหมายเดียวกัน และดึงเอาศักยภาพหรือทุนทางสังคมในตัวของแต่ละบุคคลมาก่อให้เกิดประโยชน์ในภาพรวมได้มากที่สุด ซึ่งงานจิตอาสาจะบรรลุตามเป้าหมายได้นั้น จะต้องอาศัยนักจิตพลังบวกและกระบวนการทำงานแบบเครือข่าย จะก่อให้เกิดประโยชน์และอานาภาพ ในการร่วมแรงร่วมใจของชุมชนเพื่อสร้างประโยชน์และความดีงามให้กับสังคมและประเทศชาติ จนก่อให้เกิดเป็นสังคมคุณธรรมชุมชนคุณธรรม มีหลักศาสนธรรม และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐาน

4. ชุมชนคุณธรรม: การขับเคลื่อนด้วยพลังบวร

ชุมชนคุณธรรมที่ขับเคลื่อนโดยกระบวนการของ “พลังบวร” คือ กระบวนการที่รวมใจในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนด้วยความสามัคคี ใช้พลังอำนาจชุมชนที่รวมตัวกันของชุมชนจนเกิดความเข้มแข็ง มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีความไว้วางใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน จนส่งผลให้ชุมชนนั้นๆ สามารถปรับตัว แก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและวิถีทางในการดำเนินชีวิตได้อย่างปกติเป็นรูปแบบวิถีของชุมชนแบบดั้งเดิมที่มีฐานศาสนธรรมเป็นแกน และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐาน สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ที่สืบเนื่องมาตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2562 คุกคามตลอดมาจนถึงปัจจุบัน พลังชุมชนกลายเป็นกำลังสำคัญในการควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายของโรคโควิด-19 บทบาทของชุมชนที่จะสามารถเป็นเกราะป้องกันการแพร่กระจายของไวรัสได้มากกว่าการรอความช่วยเหลือจากองค์กรและบุคลากรด้านสาธารณสุขเพียงฝ่ายเดียว ระบบการทำงานร่วมกันกับผู้นำท้องถิ่น โดยอาสาสมัครสาธารณสุข ส่งผลให้ทีมชุมชนมีความชอบธรรมทางกฎหมาย แต่ด้วยความแตกต่างในบริบทของแต่ละชุมชนการบริหารจัดการจึงเกิดความแตกต่าง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกล ที่เป็นจุดสำคัญของการเคลื่อนย้ายทั้งประชากร แรงงาน และสินค้า การบริหารจัดการชุมชนจึงเกิดความแตกต่างตามบริบทของพื้นที่ ทั้งกระบวนการมีส่วนร่วม และรูปแบบการจัดการเฝ้าระวังควบคุมป้องกันโรคติดต่อและโรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้น จากรายงานสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ทั่วโลก ณ ปัจจุบันที่ระบุว่า “ผู้ติดเชื้อทั้งสิ้น 100,823,310 ราย เสียชีวิตจำนวน 2,166,940 ราย และรักษาหาย จำนวน 72,620,528 ราย นอกจากนี้จากรายงานกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทยพบผู้ติดเชื้อทั้งสิ้น 25,415 ราย เสียชีวิต 83 ราย และรักษาหาย จำนวน 24,285 ราย” (กรมควบคุมโรค, 2564, b) ในขณะที่สถานการณ์พื้นที่ชายแดนไทย-ลาว ยังคงพบผู้ติดเชื้อจากการเดินทางเข้า-ออก ระหว่างประเทศผ่านช่องทางจุดผ่อนปรน และช่องทางหลักเป็นระยะ เช่น ประเทศลาวพบผู้ติดเชื้อจำนวน 14 ราย จากผู้เดินทางเข้ามาผ่านทางด่านไทย-ลาว จำนวน 512 คน (ผู้จัดการออนไลน์, 2563) รวมถึงประเทศไทยยังพบผู้ติดเชื้อโควิด-19 ที่เดินทางจากประเทศลาว 1 ราย” (พิมพ์ทิพา มาลาหอม, พนมวรรณ สว่างแก้ว และวิจิต พุ่มจันทร์, 2564)

ระบบและหลักเกณฑ์การดำเนินงานเพื่อให้เกิด “ชุมชนคุณธรรม” กระบวนการในการขับเคลื่อนด้วยพลังบวร เพื่อให้เป็นรูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งมั่นคงยั่งยืน ภายใต้สถานการณ์ภาวะวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) และหลังการหยุดการแพร่ระบาด โดยกำหนดให้ “วัดสถานบันศาสนา บ้าน (ชุมชน) โรงเรียน/ราชการ รวมทั้งองค์กรทุกเครือข่าย เป็นพลังขับเคลื่อน เปิดพื้นที่

ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมกลุ่มอย่างมีพลัง ใช้ชีวิตพอมี พอกิน พอใช้มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่เหมาะสมตามสภาพของสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนจัดกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น” (กรมการศาสนา, 2561, 37) ผลจากการมีส่วนร่วมและความเสียสละของคนในชุมชนนั้นๆ โดยการขับเคลื่อนให้ชุมชนคุณธรรมก้าวสู่ “สังคมคุณธรรม” ด้วยการยึดมั่นในข้อปฏิบัติหลัก 3 ประการที่สามารถสัมผัสได้ คือ

ประการที่ 1: ยึดและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาของแต่ละศาสนา สำหรับศาสนาพุทธให้รักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัดโดยนำหลักคุณธรรมทางศาสนามาบูรณาการกับการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง

ประการที่ 2: มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 มาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมั่นคง บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง ความพอมีพอกิน การรู้จักพอประมาณ และการคำนึงถึงความมีเหตุผลโดยยึดหลักทางสายกลาง

ประการที่ 3: มีการดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทย มีความเอื้ออาทร มีขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามของไทย และมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของคนไทย

5. รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งมั่นคงมั่งคั่งยั่งยืนตามสถานการณ์ภาวะวิกฤติ

รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งมั่นคงมั่งคั่งยั่งยืน ภายใต้สถานการณ์ภาวะวิกฤติ โดยการขับเคลื่อนจากจิตอาสาพลังบวก เพื่อให้เกิดชุมชนคุณธรรม มีกระบวนการขับเคลื่อนด้วยพลังบวร เป็นระบบการสร้างรูปแบบการสร้างความเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ภายใต้สถานการณ์ภาวะวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เพื่อให้เกิดขึ้นในชุมชน สังคม จนเกิดความเข้มแข็งในครอบครัว ชุมชน เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีจิตสำนึกที่ดี มีจิตอาสา ทำให้ประเทศ มีการพัฒนาสู่ความ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ประชาชนมีความสุข ภายใต้หลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่การบูรณาการแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ผ่านกลไกประชารัฐในการเพิ่มประสิทธิภาพการสร้างความสุข พัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนอาศัยองค์ความรู้จากชุมชน ท้องถิ่น สภาพการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์สืบสาน ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของประเทศชาติ ให้เกิดการพัฒนาค่อยๆ ทนทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างรายได้ เกิดการพัฒนาอาชีพ ของคนในชุมชนได้อย่างมั่นคง โดยมีการพัฒนาเครือข่ายชุมชนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง หลักการดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม แนวคิดและหลักการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม โดยมีวัดในสถาบันศาสนา เป็นศูนย์กลางของชุมชนที่จะร่วมกันวางแผนงาน โครงการหรือกำหนดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้นำศาสนา เช่น เจ้าอาวาสวัด ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชนในพื้นที่ทุกระดับ เน้น “การสร้างจิตสำนึก” ประกอบด้วย

1. การค้นหาอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนหรือความต้องการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน พร้อมนำหลักการทรงงาน “ระเบิดจากข้างใน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นกรอบและหลักการดำเนินงานในพื้นที่ และใช้กระบวนการประชารัฐ หรือพลัง “บวร คือ บ้าน วัด ศาสนสถาน โรงเรียน คือราชการ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

2. การพัฒนาชุมชนเน้นพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area Based Approach) โดยมุ่งเน้น เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ที่เป็นรากฐานสำคัญความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยกระบวนการ

นำสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และศาสตร์พระราชาเป็นแกนกลางการพัฒนาคน เสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

3. เชื่อมโยงการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมระดับต่างๆ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ “กระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์” ส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมพลังพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางทรัพยากร สิ่งแวดล้อม สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน

4. กระบวนทัศน์ในการบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เพื่อส่งเสริมให้เกิดชุมชนคุณธรรมทุกพื้นที่ สร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรมสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมให้คนในชุมชน เช่น

4.1 การยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา

4.2 น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

4.3 ร่วมสืบสานประเพณี วิถีวัฒนธรรมที่ดงามส่งเสริมให้คนไทย

5. ใช้กระบวนการคุ้มบ้าน กลุ่มบ้าน หรือกลุ่มสนใจของคนในชุมชนขับเคลื่อนการดำเนินงานและติดตามประเมินผลในพื้นที่ พร้อมเป็นรูปแบบขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรม โดยใช้หลักการสร้างชุมชนคุณธรรมต้นแบบเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และถ่ายทอดการดำเนินงาน

จากห้าแนวคิดเชิงรูปแบบนี้ กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การบริหารจัดการได้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1: ยุทธศาสตร์การสร้างค่านิยมและจิตสำนึกทางคุณธรรมจริยธรรม

1. ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชน ในรูปแบบธรรมนุญชุมชนคุณธรรม และร่วมกับชุมชนรณรงค์ส่งเสริมให้คนในชุมชนยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางศาสนาที่ตนเคารพนับถือ เช่น “ศาสนาพุทธ ส่งเสริมให้คนในชุมชนรักษาศีล 5” อย่างเป็นระบบ ตามโครงการที่คณะสงฆ์ดำเนินการอยู่แล้ว

2. ร่วมกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมทางศาสนา/อบรมคุณธรรมจริยธรรมในวันสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเข้าวัดวันพระ รักษาศีล 5 สวดมนต์ไหว้พระหรือพัฒนา คุณภาพชีวิต ร่วมประกอบศาสนกิจในศาสนสถาน

3. นำนักเรียนเข้าวัดในพระ ปฏิบัติธรรมในช่วงเข้าพรรษา หรือนำนักเรียนปฏิบัติศาสนกิจในช่วงเดือนรอมฎอน หรือร่วมกับชุมชน โรงเรียน หน่วยงานราชการ จัดกิจกรรมทางศาสนาตามประเพณีและความเชื่อเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลหรือเฉลิมพระเกียรติแด่พระบรมวงศานุวงศ์ เช่น “การสวดมนต์ ปฏิบัติธรรม การเทศน์มหาชาติ การละหมาด การสวดดูอาร์ และการจัดพิธีมิสซาขอพรพระเจ้า”

4. จัดอบรมให้ความรู้เรื่องศาสนพิธี และมารยาทไทยในศาสนพิธีแก่เด็ก เยาวชนในสถานศึกษา และการจัดอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน เข้าค่ายพุทธบุตร บวชศีลจาริณี

ยุทธศาสตร์ที่ 2: น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาคุณภาพชีวิต แนวทางการดำเนินงานประกอบด้วย

1. มีการจัดประชุม หรือจัดวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้เรื่อง “ความพออยู่ พอกินและพอเพียง” แก่คนในชุมชน จัดศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาหรือวัด

2. ส่งเสริมให้พระสงฆ์บรรยายธรรมเรื่อง “ความพอเพียง” ในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางศาสนา

3. ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดตั้งชมรมพอเพียง หรือจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่องการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวัน/เดือน และการเก็บออมเพื่อเป็นทุนการศึกษา

4. แกนนำชุมชนร่วมกับพัฒนาชุมชน เกษตรตำบล โรงเรียน จัดเวทีประชาคมให้ความรู้เรื่อง “การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี” แก่คนในชุมชน เช่น “การให้ความรู้

เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง การปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ การประหยัดไฟฟ้า น้ำ ประปา น้ำมันเชื้อเพลิง และลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น การลดซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย ส่งเสริมการใช้เวลาว่างเสริมสร้างรายได้ โดยอบรบอาชีพเสริมจากทุนภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่น

5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเก็บออมเงิน เช่น เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ สหกรณ์ออมทรัพย์ฯ กลุ่มสวัสดิการชุมชน กองทุนหมู่บ้าน กองทุนอื่นๆ และธนาคาร จัดตลาดนัดผลิตภัณฑ์ชุมชน คุณธรรม ให้คนในชุมชนนำผลิตผลทางการเกษตร ทางวัฒนธรรมภูมิปัญญามาแลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราคาถูก ภายในวัดหรือศาสนสถาน และจัดตลาดนัดพอเพียงในโรงเรียน เก็บผักริมรั้ว นำผักที่เด็กปลูกมาจำหน่ายเพื่อเสริมสร้างรายได้

ยุทธศาสตร์ที่ 3: นำทุนทางวัฒนธรรมเสริมสร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน แนวทางการดำเนินงาน

1. กระบวนทัศน์การสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนรักความเป็นไทย รักชาติ จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์โดยใช้ภาษาไทย อนุรักษ์ สืบสานประเพณี วิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น

2. ส่งเสริมให้มีครูภูมิปัญญา ประชาชนชุมชน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชนที่สนใจ เช่น “การตัดตุ๊ก ต้อกลาย ทอเสื่อลายมัดหมี่ การทอผ้าลายกลองมโหระทึก”

3. วัดร่วมกับโรงเรียน ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ร่วมส่งเสริมสืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทยอันดีงามของไทยแก่เด็กและเยาวชน โดยการ

บรรณานุกรม

กรมการศาสนา. (2559). **ชุมชนคุณธรรมต้นแบบวิถีวาปีสุทธาวาส**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

_____. (2559). (ร่าง) **แนวทางการสร้างความเข้มแข็งของ “บวร” เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

_____. (2559). **การดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมภายใต้พลัง “บวร” บ้าน วัด ศาสนสถาน โรงเรียน ราชการ**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

_____. (2561). **กระบวนกรดำเนินงานชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ประจำปี 2561**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (2559). **แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2559**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.

พระอธิการโสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว), ละเอียด จงกลณี และ พระฮอนด้า วาทสโท (เข็มมา). (2564). **พลังบวร: พลังหลักของชุมชนคุณธรรม**. วารสารปัญญาปณิธาน. (ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม- มิถุนายน, 2564): 69-80.

แพทย์โรคติดเชื้อและระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). **ความรู้พื้นฐาน COVID-19 ตอนที่ 1 โควิด-19 การติดเชื้อ การป่วย การดูแลรักษา การป้องกันการแพร่เชื้อและการติดเชื้อ**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

พิมพ์ทิพา มาลาหอม, พนมวรรณ สว่างแก้ว และวิจิต พุ่มจันทร์, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี, ไพรัช จันทพันธ์ และกฤษณา สมสะอาด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเขมราฐ, (2564). **พลังชุมชนกับ**

การเฝ้าระวัง ควบคุม และป้องกันการระบาดของโควิด-19 ในชุมชนชายแดนไทย – ลาว. สืบค้น
เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.sac.or.th/main/th/article/detail/186>.
ราชกิจจานุเบกษา. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พุทธศักราช 2560 – 2564.** เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก หน้า 63.